

Asia: VN/7046/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain ja alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta sekä virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta annetun lain kumoamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuuden lausunto virvoitusjuomaverosta VN/7046/2024

Panimoliitto kiittää mahdollisuudesta lausua virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan virvoitusjuomaveron korottamista sekä veropohjan laajentamista muun muassa poistamalla pakkauskokorajoitukset vesiltä ja palauttamalla kiinteät juoma-ainekset verotuksen piiriin. Lisäksi veroa porrastettaisiin sokeripitoisuuden perusteella kuuteen tasoon, ja pakkaamattomat juomat sisällytettäisiin verotuksen piiriin.

Huolestuttavin asia esityksessä on korkea verotaso. Suomalaiset maksavat jo nyt virvoitusjuomistaan korkeaa hintaa. Verojen korottaminen vaarantaisi kotimaisen tuotannon toimintamahdollisuudet sekä kaupan merkityksen juomien jälleenmyyjänä.

Verojen kallistama hinta yhdistettynä yleiseen inflaatioon ja suomalaisten kykyyn kuluttaa eivät ole omiaan kasvattamaan kansantalouden kokoa tai vakauttamaan veroilla kerättävää tulopuolta.

Investoinnit ja työpaikat

Kotimainen Panimo- ja virvoitusjuomateollisuus työllistää suoraan n. 3 800 henkeä, ja arvoketjussa on kiinni yli 25 000 työpaikkaa. Alan tuotto pelkästään valmisteveroina on lähes 1,3 miljardia euroa.

Juoma-ala on kehittynyt ja kasvanut Suomessa maltillisesti. Suomalaisten varallisuuden ja ostovoiman hitaasti kasvaessa olemme kulkeneet kohti yleiseurooppalaista kehitystä juomien kuluttamisessa. Pakattujen juomien kulutus on kasvanut ja samalla tietoisuus omista valinnoista ja niiden merkityksestä hyvinvoinnille on lisääntynyt.

Kulutetuista virvoitusjuomista yli 60 prosenttia on sokerittomia. Myös alkoholin kokonaiskulutus on laskenut tasaisesti jo monta vuotta.

Kotimaisten tuotteiden hintatason merkitystä ei voi väheksyä. Koronapandemia opetti kuluttajat tilaamaan myös raskaat juomatoimitukset suoraan kotiovelle ja loppukäyttäjälle on yhdentekevää, onko juomapaketti lähtöisin Virosta vai Vantaalta. Hinta ratkaisee ja verotuotto jää valtiolta saamatta.

Virvoitusjuomien oston volyymin siirtyminen Suomen ulkopuolelle vaarantaisi tuhannet työpaikat ja mahdolliset tulevat investoinnit. Kotimaisella teollisuudella ja sen elinvoimalla on turvallisten juomien ja puhtaiden elintarvikkeiden osalta suuri merkitys myös huoltovarmuudelle. Muuttuvissa tilanteissa ei koko Suomea kattavaa varastointia ja jakelua saada aikaan, jos sen annetaan itse aiheutetulla kustannustaakalla heikentyä.

Hallitusohjelman tärkeä tavoite on turvata vakaa toimintaympäristö yrittämiselle ja investoinneille ennakoitavalla ja vakaalla sääntelyllä ja verotuksella. Myös elintarviketeollisuuden kasvulle ja viennille on asetettu kovat tavoitteet. Virvoitusjuomien verotuksen korottaminen kuitenkin heikentäisi sekä toimintaympäristön ennakoitavuutta että alan kykyä kasvattaa kannattavuutta ja vientiä. Siksi Panimoliitto pitää esitystä hallitusohjelman tavoitteiden vastaisena.

Vero

Kaavaillussa mallissa verolla lyötäisiin reilusti lisää hintaa myös sokerittomille juomille ja vesille. Vero olisi epäreilu suomalaiselle kuluttajalle sekä kotimaiselle tuotannolle ja teollisuudelle. Muille EU-maille se koituisi kilpailueduksi.

Veromuutoksen peruste vuonna 2023 on ollut terveysvaikutusten ohjaaminen, jota ei kuitenkaan ole mitattu eikä arvioitu. Terveysvaikutukset on edelleen lakiluonnoksessa mainittuna – ilman perusteita.

Kohdassa sokerinsaanto on eritelty virvoitusjuomien sokerinsaannista ajantasaisia lukuja, ja niistä voi huomata, että verosta on muotoutunut puhtaasti fiskaalinen. Terveysvaikutusten arvioinnin olisi perustuttava tutkittuun tietoon, mutta niin ei nyt ole.

Lähes 50 prosenttia lisää veroa

Mikäli kaikki kaavailut veronkorotukset toteutuisivat, olisi korotus veronkertymään 49 prosenttia, millä olisi merkittävä vaikutus kuluttajan lopputuotteen hintaan. Virvoitusjuomaveroa maksetaan vuosittain lähes 220 miljoonaa euroa, jonka lisäksi arvonlisäverotuotto virvoitusjuomaverosta on yli 30 miljoonaa euroa.

Suomessa on myös ympäristön kannalta erinomainen pantti- ja palautusjärjestelmä. Järjestelmä ei kuitenkaan ole halpa ja näkyy osaltaan lopputuotteen hinnassa. Pelkästään virvoitusjuomaverosta ja panteista maksetaan siis arvonlisäveroina yli 100 miljoonaa euroa vuosittain. Nousseiden valmistus- ja kuljetuskustannusten myötä virvoitusjuomissa ja vesissä on muutenkin hintaan nostavasti vaikuttavia elementtejä. Veronkorotukset olisivat kotimaiselle teollisuudelle myrkkyä.

Kaavailtu aikataulu haitallinen tuotannolle ja kaupalle

Veromuutosten seuranta ja siirtymäajat ovat välttämättömiä koko toimintaympäristöön vaikuttavan veron osalta. Nyt niitä ei lakiluonnoksessa tarpeeksi huomioida.

Valmistava teollisuus ja kauppa sopivat 4–8 kuukautta aikaisemmin tulevista valikoimajaksoista hintojen suhteen. Jos veromuutos tulisi voimaan kesken valikoimajakson (jolloin sovitut tuotteet sovittuine hintoineen on jo toimitettu tai odottavat toimitusta kauppoihin), vero tarkoittaisi valmistavalle teollisuuden valtiovallan asettamaa mielivaltaista kustannusta.

Teollisuuden todelliseen toimintaympäristöön vedoten korotuksia voitaisiin kaavalla tulevaksi voimaan aikaisintaan 2027 vuoden alussa – tosin veron älyttömyyden huomioiden, mielellään ei silloinkaan.

Virvoitusjuomat verotuksen lypsylehmänä

Virvoitusjuomaveroa on korotettu kuusi kertaa vuodesta 2011 ja sen määrä lopputuotteen hinnasta on jo merkittävä. Nyt kaavailtujen korotusten myötä pelkästään valmisteveron osuus lopputuotteen

hinnasta voisi olla jopa viidennes. Samasta tuotteesta maksetaan arvonlisävero, myös panttimaksusta, joka sekin nostaa kuluttajahintaa.

Seurauksia verotuksen rakenteen muutokselle kuusiportaiseksi, muiden juoma-ainesten mukaan ottamiselle ja verotasojen roimalle nostolle ei osaa tällä hetkellä kukaan arvioida. Näiden muutosten tekeminen voisi olla vakava markkinahäiriö ja toimintaympäristön muuttuessa ilman vaikutusarvioita myös tuhoisaa alan tuhansille työpaikoille.

Sokerinsaanto

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos on vuonna 2017 tehdyssä ravintotutkimuksessaan todennut, että suomalaiset saavat 3–6 % kuluttamastaan sokerista virvoitusjuomista. Tuon tutkimuksen jälkeen sokerillisten juomien osuus on entisestään pudonnut reilusti, ollen nykyisellään reilu kolmannes. Tämäkin huomioiden on vaikea ottaa todesta ehdotetun rakenteen mukaisen veron terveysperusteita. On myös huomioitava, että kaavailtu veromuutos rasittaisi merkittävästi myös vesiä, joiden juomisen tärkeydestä ei etenkään näin kesähelteiden jälkeen ole kenelläkään kyseenalaistettavaa.

Sekä juomien kuluttajat että teollisuus ovat olleet edistyksellisiä erilaisten sokerittomien tuotteiden kehittämisessä ja kysynnän kasvattamisessa. Muutos on selvä; virvoitusjuomien myötä saadut sokerimäärät ovat romahtaneet.

Hallinnollinen taakka

Veron ehdotetut luokittelut erilaisiin juomatyyppeihin on sekava kokonaisuus. Pakkaamaton juoma kuuluisi suunnitelman mukaan veron piiriin alimmalla tasolla, eikä kokorajoituksiaan ole. Onko silloin hanalliseen juomasäiliöön laitettu vesi ja mintunlehdet virvoitusjuoma ja miksi sitä raskaammin kuin esimerkiksi saman lounasravintolan maitoa? Kuivat juoma-aineet ovat veron piirissä, mutta kahvinporot tai tee eivät. Veron rakenne on mielivaltaisen ja syrjii muutaman tuotannonalan tuotteita.

Esitys lisäisi verovelvollisten hallinnollista taakkaa ja kustannuksia muun muassa verojen ilmoittamista varten tarvittavan tietojenkeruun, sisäisen ohjeistuksen ja tietojärjestelmämuutosten vuoksi. Muutosten takia verovelvollisten olisi käytävä läpi tuotteidensa veronalaisuus, sovellettava verotaso, valmistekirjanpito ja veroilmoittamisen järjestelmämuutokset. Vaikka esityksessä käydäänkin läpi joitain muutostarpeita, niiden kustannuksista yrityksille ei sanota halaistua sanaa.

Unohtuiko sisäkauppa?

Virvoitusjuomavero on mielivaltaisesti valikoiva ja epäjohdonmukainen pistevero, jonka kantaminen onnistuu täydellisesti vain suljetuissa talouksissa. Suomi on osa eurooppalaista sisämarkkinaa ja jo nyt virvoitusjuomia tilataan ulkomailta edullisemman hinnan vuoksi.

Esimerkiksi Ruotsissa ja Virossa virvoitusjuomaveroa ei ole – juomien hakemisen tai tilaamisen ei siis tarvitse tapahtua kaukaa.

Verkkokauppa ja kotiinkuljetukset kasvavat koko ajan. Mikään ei siis estä kuluttajaa kääntymästä halvemman myyntimaan valikoiman puoleen ja ostamasta virvoitusjuomansa tai vetensä sieltä, mistä ne saa halvemmalla. Veronkanto virvoitusjuomien etämyynnistä ei tule koskaan olemaan järkevää eikä julkishallinnon näkökulmasta kannattavaa – siksi suomalaisen verotuksen pitää olla kilpailukykyinen muiden EU-maiden kanssa. Suomalaisen ei kannata tuhota suomalaisten teollisuuden, tuotannon ja kaupan mahdollisuuksia kilpailla.

Yhteenveto

Suomalainen juomateollisuus on hyvä ja runsaslukuinen työllistäjä. Suomalaiset ovat myös tottuneet juomaan Suomessa valmistettuja juomia. Kotimaisten juomien joukossa on kansainvälisiä huippubrändejä, jotka voittavat kansainväliset makuvertailut mennessään puhtaan veden, korkean laadun ja valmistustarkkuuden ansiosta. Kuluttaminen on myös kääntynyt entisestään kohti sokerittomia ja makeuttamattomia tuotteita, joista juomien nauttija saa myös iloa. Suomalaisten kehittyvää valinnanvapautta sekä elämäniloa ei pidä verottaa kohtuuttomasti ja tärvellä epäreilulla pisteverolla. Siksi Panimoliitto vastustaa verojen korotuksia ja arvostelee rakenteen syrjivyyttä.

Pipinen Lasse
Panimo-ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry